

มดแดง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ความเข้าใจธรรมะ เราต้องเข้าใจธรรมะก่อน เราถึงจะประพฤติปฏิบัติธรรม ธรรมะ ธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะประเสริฐที่สุดเลย แต่มันแยกออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่ง เป็นโลก ส่วนหนึ่งเป็นธรรม ส่วนหนึ่งเป็นโลกคือส่วนการศึกษาไป โลกนี้คือการศึกษา เห็นไหม เด็กเรศึกษาเล่าเรียนนี่โลกชีวิตหนึ่งเป็นวิชาชีพ ศึกษาเล่าเรียนมาเพื่อความรู้ในโลกเรา เพื่อใน โลกเรา เราประกอบอาชีพไป

แต่ความรู้อันละเอียดอ่อนของธรรมะนี้มันลึกซึ้งกว่านั้นอีก มันถึงต้องมีปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ปริยัติคือการศึกษาเล่าเรียน การเผยแผ่ออกมาให้ การเผยแผ่ธรรมะไป การศึกษาเล่าเรียนไป เปรียบแล้วเหมือนกับมดแดงเฝ้ามะม่วง มดแดงเห็นไหม มดแดงมันเกาะอยู่ต้นมะม่วงนะ มันเกาะ อยู่ต้นมะม่วงแล้วมันก็หวงผลมะม่วงอันนั้น แต่มันไม่เคยได้ลิ้มรสอย่างนั้นเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เป็นผู้สอนโลก เป็นประโยชน์ของโลก มหาศาลเลย ครูบาอาจารย์อัครสาวกต่าง ๆ แต่ละองค์ที่ตรัสรู้ตามมา ๆ ตรัสรู้เพราะว่ารู้ธรรม เหมือนกัน เป็นประโยชน์แก่โลกมหาศาล เพราะอะไร? เพราะว่ามันเข้าใจตามความเป็นจริงไง ถ้า เข้าใจตามความเป็นจริงจะเห็นปัญญาเป็นชั้น ๆ เข้าไป ปัญญาของโลกเป็นปัญญาของโลกเขา มดแดงเฝ้ามะม่วงมันไม่เคยได้ลิ้มรสของมะม่วง แต่มันก็เฝ้าด้วยความพอใจของมัน

เราศึกษาเล่าเรียนมาก็เหมือนกัน ถ้าเราศึกษามานะ พอเราศึกษามานี้เราว่าเรารู้ธรรม เราก็ เหมือนมดแดงเฝ้ามะม่วง มดแดงเฝ้ามะม่วงก็อยู่แต่การศึกษาของเรา มันอยู่ที่อารมณ์ อยู่ที่เปลือก นี้ปัญญามันมีสุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา ปัญญาที่ว่าชำระกิเลส เพราะกิเลสมัน อยู่ในเนื้อของใจ ถ้าเราจะเห็นกิเลสมันต้องขุดขุยขึ้นไป

มีพระมากเลยประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ทำความสงบของใจเข้ามา ทำใจสงบเข้าไป ๆ แล้วก็
 ว่างมีความสุขกับอย่างนั้นนะ แล้วก็เข้าใจว่าอันนี้เป็นธรรม แล้วพอสุดท้ายก็เสื่อมไป พอเสื่อม
 ไปมีความรู้สึก “เอ๊ะ..อันนี้ทำไมมันเสื่อมค่าไป” แล้วมีความหงุดหงิด มีความทุกข์มาก

นี่ความสงบอันนี้มันเป็นเหมือนกับเปลือกของมะม่วง ความว่าเปลือกของมะม่วงเพราะมัน
 เป็นอารมณ์ เป็นความปล่อยวางเข้ามา มันเป็นเปลือกของมะม่วง เราต้องปอกเปลือกมะม่วง คน
 ของเรานี้ฉลาดกว่ามดแดง สอยมะม่วงมาแล้วปอกมะม่วงออก พอปอกมะม่วงออกได้กินเนื้อของ
 มะม่วง เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน พอมีความสงบอยู่นี้ มันต้องปอกเปลือกของมะม่วงออกไป คือว่ามันต้องขุด
 คูกิเลสนในหัวใจนั้น ความสงบของใจนี้ มันเหมือนกับป่าใหญ่ ป่ารกชัฏเลย เราจะปลูกพืชไร่นั้น
 นั้น เราต้องทำลายป่านั้นก่อน นี่ก็เหมือนกัน อารมณ์ของเรานี้เป็นอารมณ์โลกทั้งหมดเลย ความคิด
 ของเรานี้เป็นโลก เป็นความผูกพันของเรา เป็นความคิดของเรา ความคิดดั้งเดิมของเรานี้ มันเห็น
 แก่ตัวทั้งหมด

ความคิดเห็นแก่ตัว เพราะอะไร? เพราะมันมีอุปาทาน มีความยึดมั่นถือมั่นของใจ เราคิด
 อะไรนี่เราต้องว่าเราถูก เราคิดเห็นอะไร เราว่าเราความเห็นถูกต้อง ความคิดถูกต้องอันนั้นนะมัน
 เป็นเหมือนกับป่ารกชัฏ เป็นป่าไม่ว่ามันจะปลูกต้นไม้ไม่ได้เลย เพราะมันบังคินอยู่ เราต้อง
 ทำลาย เราต้องถากถางออกไป ความถากถางป่ารกชัฏอันนั้น นั่นละทำลายเรื่องของโลก เรื่องของ
 ความผูกพัน เรื่องของความยึดมั่นถือมั่น เรื่องของความเป็นสมาธิ

เวลาคนเรานี้จะ เวลาจะตายไป คนเรานี้จะตายไป ตายไปแล้ว ๗ วัน ๘ วันมันก็น่าเบื่อ
 เห็นไหม แต่เวลาคนเรานี้ถ้ามันยังมีชีวิตอยู่นี้ เรามีชีวิตอยู่ แล้วเราว่าเราก็ต้องตายไป ๆ ความคิดของ
 เราผูกพันไปกับเรา แต่ถ้าความคิดของความเห็นในการวิปัสสนาญาณนะ ถ้าวิปัสสนาญาณ
 ความเห็นจากภายใน ความเห็นจากภายในมันเกิดจากป่ารกชัฏนี้ เราทำลายป่านั้นออกไปก่อน
 ทำลายป่านั้นออกไปทั้งหมดเลย พอทำลายป่าออกไปทั้งหมด มันก็เห็นผืนดินใช่ไหม?

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นโลกียะ ถ้าเป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติ เป็นภวานามยปัญญา มันจะเห็นจากภายในใจ ความเห็นจากภายในนี้ มันจะซุกซุ่มขึ้นมาก่อน การซุกซุ่ม การหาตัวกิเลสหาเชื้อในใจนี้ มันเหมือนเราปอกผลมะม่วง ถ้าเราปอกผลมะม่วง เห็นไหม พระที่ทำความสงบเข้าไปแล้วมันเสื่อมสภาพไป เพราะอะไร? เพราะว่ามันไม่ได้ปอกเปลือกมะม่วง มันไม่ได้เห็นเนื้อของมะม่วง มะม่วงถ้ามีเปลือกอยู่เราจะชะล่าใจนะ มะม่วงนี้มันวางที่ไหนมันก็มีเปลือกคลุมตัวมันอยู่ เราปอกมะม่วงจนออกหมด มีแต่เนื้อนี้ เราไปวางที่ไหนได้ไหม พอวางมดมันก็จะขึ้น

อันนี้ก็เหมือนกัน พอจิตมันสงบ มันมีสมาธิอยู่นี้ ความเคยตัวของเรา เราจะอยู่กับสมาธินั้น จิตความสงบนั้นก็อาศัยอยู่สิ่งนั้น สิ่งนั้นนะอาศัยอยู่กับสิ่งนั้น ว่าสิ่งนั้นเป็นผล ๆ ทั้ง ๆ ที่มันเป็นเปลือกของมะม่วง เห็นไหม อาศัยว่าเป็นผล แล้วมันไม่ได้ปอกเปลือก ความปอกเปลือกคือซุกซุ่มเข้าไป เห็นอาการของใจอันใหม่ขึ้นมา เป็นอารมณ์ความคิดเหมือนกัน แต่ไม่ใช่อารมณ์ความคิดเหมือนปกตินี้ อารมณ์ความคิดปกตินี้ อารมณ์ความคิดว่ายึดมันถือมัน อารมณ์ความคิดว่าเป็นเรา

สรรพสิ่งนั้นเป็นเรา เราคิดออกไป เพราะมันมีเรา ทำความสงบของใจเข้ามา พอใจมันสงบเข้ามานี้ ความคิดว่าเรามันสงบตัวลง พอความคิดว่าเราสงบตัวลง ปัญญาที่เกิดขึ้นมันจะเป็นตามความเป็นจริงใจ นี้มีขณิมาปฏิบัติ ถ้าไม่มีขณิมาปฏิบัติความคิดเอียง เอียงข้างเรา หรือว่าสุดโต่งเกินไป มันเป็นอัตตกลิมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค อยู่อย่างนั้นตลอดเวลา

พอมันไม่มีขณิมาปฏิบัติเพราะว่ามันมีเราเข้าไปผลัดไส ทำความสงบเข้ามา จนมันหมุนไปโดยธรรมชาติของมัน นี่ฟังสิ ธรรมชาติ จักรของธรรม ถ้ามันเคลื่อนออกไปนะ มันเคลื่อนออกไปจากหัวใจทุก ๆ ดวงที่นั่งอยู่นี้ หัวใจทุก ๆ ดวงมันมีพลังงาน พลังงานนี้เป็นพลังงานของโลก แล้วเราก็เข้าใจเรื่องของโลกกัน เราก็จะศึกษาเรื่องของโลก ความคิดของโลกนี้ ผู้นำเป็นผู้ที่มีความคิดมีความนึกถึงโลก

เราถึงบอกว่าต้องศึกษาเล่าเรียน การศึกษาเล่าเรียนนี้ไม่ได้ปฏิเสธ แต่การศึกษาเล่าเรียนนี้เป็นแค่สะพาน เป็นฐาน เป็นพื้นที่จะดำเนินก้าวต่อไป การเรียนนี้เรียนมาเพื่อรู้ใช้ใหม่ เรียนมาเพื่อรู้ แล้วการเรียนภายในละ เรียนนี้รู้จำของเขามา ยืมมาไง กู้ยืมมา อยู่ในพระไตรปิฎกเราศึกษามา

กัณฑ์ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกมา แต่ความเป็นจริงของเรา การกัณฑ์มาเป็นสมบัติของเราไหม การศึกษาเล่าเรียนมา การท่องจำมาเป็นสมบัติของเราไหม? มันเป็นสมบัติของเราถ้าเราท่องจำได้ แล้วเราลืมไหม? เราลืมสัญญาความจำ ความจำนี้มันลืมได้

แต่ถ้าเป็นอริยสัจ ความเห็นของอริยสัจ เห็นจากภายใน ไม่มีวันลืม มันจะลืมไปได้อย่างไร เพราะมันรู้เองเห็นเองจากภายใน เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพบกับพระสารีบุตร พระสารีบุตรไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะอะไร? เพราะพระสารีบุตรรู้เองเห็นเองจากภายใน ไม่เชื่อ ความเชื่อนี้เป็นความเชื่อเป็นการเดินตาม

แต่ความรู้เท่า ความรู้จริงเห็นจริงมันต้องเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติกันคว่ำขึ้นมา เห็นธรรมจนรู้ตามความเป็นจริง เป็นประโยชน์ตั้งแต่สามโลกธาตุ สอนเทวดา สอนมนุษย์ สอนทุกอย่าง แล้วพระที่ประพฤติปฏิบัติมา การประพฤติปฏิบัติมันถึงมีคุณค่า มีคุณค่ามากจากเรื่องของเราก่อน ความลึกลับของเรานะประพฤติปฏิบัติไปทำไปนี่ สร้างความเพียรไปประพฤติปฏิบัติไป ก็มีแต่ความลึกลับเข้าไป

ความลึกลับอันนั้น มันทำให้การประพฤติปฏิบัตินี้ไขว้เขวหนึ่ง แล้วความลึกลับนี้ทำให้ใจขุ่นมัว ใจลึกลับมีความทุกข์ใจหนึ่ง ความทุกข์อันนี้ ถ้าการประพฤติปฏิบัติมันจะเห็นสัจจะความจริง ถ้าเห็นสัจจะความจริงว่าจิตนี้สงบแล้ว พอมันเสื่อมไป ๆ จนมันรู้ว่าจิตสงบแล้ว มันเสื่อมโดยธรรมชาติของมัน นี่เป็นโลกียะ แล้วพยายามจะขุดคุ้ย พยายามแสวงหา พยายามหาตัวกิเลสให้เจอ

ถ้าเห็นตัวกิเลสขึ้นมา นี่ได้งานชอบ ถ้ามีงานชอบขึ้นมามันจะเป็นวิปัสสนาขึ้นไป ถ้าไม่มีงานชอบอันนี้จะไม่วิปัสสนา ฉะนั้นกิเลสมันอยู่ที่ใจแน่นอน แต่ใจมันอาศัยกายนี้อยู่ อาศัยความรู้สึกนี้อยู่ แล้วใจนี้อาศัยอารมณ์เกาะเกี่ยวนี้อยู่ มันถึงเกาะเกี่ยวกับอารมณ์ออกไปภายนอก แล้วเราทำความสงบเข้ามา พอทำความสงบเข้ามา มันปล่อยจากอารมณ์ภายนอกเข้ามาเป็นตัวของมัน แล้วมันก็มีเปลือกปกคลุมใจนี้อยู่ มันก็หลบเลี้ยงอยู่ในหัวใจนั้น มันถึงต้องขุดคุ้ยไปพยายามขุดคุ้ยหาสิ่งที่ว่า มันฝังอยู่ในหัวใจนั้นนะ

กิเลสมันอยู่ที่ใจ แล้วมันก็อาศัยขั้น อาศัยความคิด อาศัยความรู้สึกนี้ออกไปหาเหยื่อ เราก็ตามตรงนั้นเข้าไป เห็นความเกิดดับของมัน นี่อารมณ์เหมือนกัน แต่ถ้าความคิดนี้ อารมณ์คือความคิดนะ สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง นี่มันเป็นอารมณ์เหมือนกัน อารมณ์อันหนึ่งเป็นอารมณ์ทางโลก อารมณ์ทางโลกมันเป็นเพราะเราเป็นคนคิด มีเราทั้งหมดเข้าไปบัญชาการ ความคิดนี้บวกไปด้วยเรา รวมไปด้วยเราทั้งหมด

แต่อีกอารมณ์หนึ่ง มันมีความสงบเข้าไปก่อน เพราะอารมณ์อีกอันนี้มันจะเป็นอารมณ์ของภาวนามยปัญญา เพราะที่ไม่มีเรา พอจิตมันสงบตัวลง เหมือนกับโลกนี้มีแรงดึงดูดของโลก ในความคิดของเรา จิตได้สำนึกทุกอย่าง แต่ละเรื่องของเราเนี่ยมันจะผูกมัดเข้าไป แล้วจิตได้สำนึกอันนี้มันสงบตัวลง แรงดึงดูดอันนี้ ถ้าสมาธิมันมีอยู่นะ ปัญญาเนี่ยหมุนออกไปมันจะเป็นมัชฌิมาปฏิบัติ

แต่ถ้าสมาธิมันเสื่อมลง ใจแรงดึงดูดของเราความคิดของเราเนี่ยจะออกมาผสมสิ่งนั้น มันจะดึงความคิดของเราเข้าข้างตัวเองตลอดไป มันต้องกลับมาทำความสงบ ทำความสงบมันถึงต้องสมถกรรมฐานนี้ ต้องอยู่ในขั้นของสมถะก็ต้องทำความสงบเข้ามา ในขั้นวิปัสสนาก็ต้องอาศัยความสงบเข้าไป ความสงบเข้าไปเพราะกดกิเลสไว้ก่อนถึงจะฆ่ามันได้ ถ้าไม่กดกิเลสไว้ก่อนจะไม่มีทางฆ่ากิเลสได้เลย กิเลสเนี่ยมันจะหลบหลังใจ หลบหลังว่าความคิดเป็นเรา มันจะเทียบเคียงออกไปให้เราหลงใหล ให้เราไขว้เขวออกไป ว่าสิ่งนั้นเป็นเรา ๆ สิ่งนั้นที่เราเห็น ๆ เราจะรู้ตามความเป็นจริงเข้าไป มันจะออกไปตามนั้น

นี่กิเลสมันร้ายกาจขนาดนั้น มันหลอกในเรื่องของโลกียะ เรื่องของโลกเนี่ยมันว่าเราไปคิดเนี่ยมันเทียบเคียง เหมือนมะม่วงไม่เคยได้ลิ้มรสของมันเลย ไม่เคยได้ลิ้มรสของธรรม ก็ว่าตัวเองได้ประสบการณ์ธรรม ประสบด้วยการคาดหมาย ด้วยการเทียบเคียง กับถ้าเราวิปัสสนาเข้าไป ปัญญาของโลกียะเนี่ยมันจะเชือดเฉือน มันจะทำลายกิเลสออกไปเป็นขั้น ๆ เข้าไป ทำลายความคิดของเราเนี่ย เป็นขั้น ๆ เข้าไป ความคิดเราเนี่ยต้องทำลาย ยิ่งทำลายความคิดเท่าไรหรนะ ความคิดใหม่ขึ้นมามันจะสะอาดบริสุทธิ์

เราหวังแต่เรา เราไม่กล้าทำลายความคิดของเรา ถ้าเราหวังเราตระหนี่ความคิดของเรา เราหวังอารมณ์ของเรา เราไม่ทำลายความคิดของเรา เราจะไม่เห็นความคิดใหม่ที่มีมันสะอาดบริสุทธิ์ ทำลายความคิดของเรานี้ ความคิดที่เห็นแก่ตัวเข้าไปนี้ มันจะทำลายออกไป ๆ ทำลายอย่างไร วิปัสสนาว่ามันไม่จริง มันโกหก มันมดเท็จ มดเท็จกับเรา ตัวเราเองนี้ ความคิดของเราหลอกเราเอง มดเท็จกับตัวเราเอง แล้วเราก็เชื่อความคิดของเราไป แล้วเราก็จินตนาการตามความคิดไป มันก็สืบทอดหมุนเวียนออกไป

แต่ในเมื่อเห็นว่าความเป็นโกหก แล้วพยายามวิปัสสนาเข้าไป พอเห็นว่าเป็นโกหก มันเห็นเป็นความจริง มันจะปล่อยวางเข้ามา มันสลัดทิ้งนะ สลัดทิ้งไปเรื่อย ๆ มันจะไม่ขาดหรอก เพราะอะไร? เพราะมันแก่นของกิเลส สลัดทิ้งไปจนกว่ามันจะขาด นั่นคือภาคปฏิบัติในภาคปฏิบัติมันถึงชำระความลึกลับเลศสังสัย พอมันเห็นว่าสิ่งนี้ขาดออกไปจากใจ แล้วใจมันสะอาดขึ้นมา มันปล่อยวางเป็นขั้น ๆ เข้ามา มันสะอาดขึ้นมาเป็นขั้น ๆ ขึ้นมา มันจะรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นโทษ สิ่งนี้เป็นคุณ

การศึกษาเล่าเรียนเริ่มต้นมันเป็นคุณ คุณจากการตั้งเราเข้ามาศึกษาเรื่องศาสนา แต่เพราะกิเลสในหัวใจของเรานี้ มันยึดมั่นว่าอันนี้เป็นผล นี่สุดมยปัญญา มันคิดว่าอันนี้เป็นผล เห็นใหม่มันยึดมั่น พอยึดมั่นนี้มันก็เทียบเคียงออกไป ประพฤติปฏิบัติเรามันถึงจะได้คลอนแคลนออกไป มันถึงว่าประพฤติกปฏิบัติเราต้องไม่เทียบเคียง เราวางไว้หมดเลย แล้วทำความสงบของเราให้ได้ ทำให้เป็นปัจจุบันธรรม สิ่งที่ว่าอารมณ์มันเทียบเคียงนั้น ปล่อยวางไว้ก่อน จนกว่ามันจะเป็นไปตามความเป็นจริง มันไม่ต้องเทียบเคียง มันรู้จริงเห็นจริง มันจะเป็นตามความเป็นจริงอันนั้น

แล้วพออย่างนั้นแล้วมันถึงจะเป็นภาวนามยปัญญาเข้าไป นี่ภาคปฏิบัติมันถึงสำคัญไฉน สำคัญว่ามันทำแล้วมันจะเห็นผลของเราขึ้นมาหนึ่ง ภาคปริยัติมันเป็นการแก่เข้ามาศึกษา แล้วเวลาปฏิบัติต้องวางไว้ ต้องอย่าให้ออกมารู้กับเรา นี่ว่าปริยัติกับปฏิบัติ มันว่ามันสำคัญ มันสำคัญทั้ง ๒ ส่วน แต่ส่วนหนึ่งเป็นส่วนเริ่มต้น แล้วถ้าไม่มีภาคปฏิบัติมา ปริยัตินั้นมันก็เป็นความจำเผลย ๆ ถ้ามี

ภาคปฏิบัติเข้ามา มันจะเป็นความจริงขึ้นมา มันจะให้ความสุขกับใจของเราก่อน ความสุขกับใจ
ของเรานี้ เราจะรู้ตามความเป็นจริงเลยหนึ่ง

แล้วมันยังเป็นประโยชน์กับโลกอีกมหาศาลนะ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ตรัสรู้อะไรเป็นประโยชน์กับโลกขนาดไหน การศึกษามาพวกจินตนาการมานี้ มีก็อยู่ในโลก
ขนาดไหน มันก็ทำให้ไขว่ไขว่ไปขนาดนั้น มันก็อยู่ในขนาดนั้น มันมีแต่...รู้แต่ปาก ปากนี้พูดได้
เหมือนนกแก้วนกขุนทอง แต่หัวใจลั้งเลงส้าย มันจะลั้งเลงส้าย พูดไปก็ลั้งเลงส้ายไป

แต่ถ้าภาคปฏิบัติแล้วมันต้องพูดตามความเป็นจริง หลวงปู่มั่นเห็นใหม่ ครูบาอาจารย์บอก
ว่า หลวงปู่มั่นบอกต้องอย่างเดียวกันเลยนะ ถ้าทำอย่างนี้ไปต้องไปเจอ จิตต้องสงบ จิตสงบแล้วต้อง
เสื่อมโดยธรรมชาติของมันทั้งหมด ถ้าไม่ขุดคุ้ยหาหลักหาหลักเสหาเชื่อให้ได้แล้ววิปัสสนาเข้าไป
มันจะเสื่อมโดยธรรมชาติของมัน มันเป็นกุปุปธรรม มันต้องเสื่อมสภาพโดยธรรมชาติ แต่เข้าจะ
เห็นว่าว่างเว้งว่างแล้วคิดว่าเป็นผล

นี่มันจะเสื่อมสภาพโดยธรรมชาติของมัน เพราะเป็นกุปุปธรรม จนวิปัสสนาเข้าไป มันก็
เป็นความว่างเหมือนกัน แต่มันเป็นอกุปปะ มันปล่อยวางแล้วไม่มีวันเสื่อม ธรรมที่ไม่เสื่อมมี ถ้า
ธรรมที่เสื่อมอยู่แล้วนี่ใจนี้จะเสวยกับธรรมเป็นอันเดียวกันได้อย่างไร ธรรมกับใจนี้เป็นเนื้อ
เดียวกันโดยไม่มีวันเสื่อม แต่บทที่มันเสื่อมอยู่ มันเสื่อมอยู่ แล้วเราอยู่ที่เสื่อมอยู่ ใจเราอยู่ตรงนั้น
เราต้องก้าวเดินต่อไป ก้าวเดินขึ้นไปจนถึงกว่ามันจะไม่เสื่อม ต้องวิปัสสนาซ้ำ ๆ ๆ ๆ จนกว่ามัน
จะขาด พอมันขาดออกไปเป็นอกุปปะแล้วไม่เสื่อม

นี่ถ้าปฏิบัติรู้จริงจะเห็นจริงตามความเป็นจริงเลย แล้วพอพูดมาไม่นานนกแก้วนกขุนทอง ต้อง
อย่างเดียว ต้องเป็นอย่างนี้แน่นอน ไม่เป็นอย่างอื่นเด็ดขาดเลย เพียงแต่เราทำไม่ถึงเราก็ลั้งเลงส้าย
ไป แล้วอย่างว่าการประพฤติปฏิบัติมันแสนยาก ยากเพราะอะไร? ยากเพราะต้องเอาชนะตนเอง

การประพฤติปฏิบัติคือการชนะตน ถ้าชนะตนแล้วเห็นใหม่ ทำความสงบขึ้นมาให้มันสงบ
ขึ้นมาก่อน นี่ก็ชนะตนส่วนหนึ่ง แล้ววิปัสสนาเข้าไปจะทำลายเชื่อในตน เราชนะตนได้ส่วนหนึ่ง

เราเอาใจเราได้ เช่น เราอยากจะทำตามสบายของเรา เราทำความสงบเข้ามา มันต้องบังคับตัวเอง
นี่เอาชนะตนส่วนหนึ่ง พอเอาชนะตนส่วนหนึ่งแล้วทำลายตน ตนภายในตนของเราอีกส่วนหนึ่ง
พอทำลายตนขึ้นไปแล้วนี่ อันนั้นคือสะอาดบริสุทธิ์ นี่ศาสนาพุทธประเสริฐ ประเสริฐที่สุด
ประเสริฐตรงนี้ ประเสริฐที่วิชาการ ประเสริฐตรงสามารถทำลายกิเลสในหัวใจของเราได้ เอวัง